

Försiktig optimism bland landets lantbrukare

Framtidstro, investeringar och effektiviseringar

Lantbrukspanelen 1/2025

Våren 2025

Landshypotek Bank

Inledning

Lantbrukspanelen är allt mer positiv till framtiden. Åren med ökad inflation och ökande kostnader för insatsvaror slog hårt mot lantbrukarnas likviditet, men också mot framtidsstron. De senaste åren med hyfsade skördar och högre virkes- och avsalupriser gav nytt hopp. Nu har räntorna i samhället sjunkit, ekonomin har börjat stabilisera sig, och det öppnar möjligheter till att se ljusare på framtiden och därmed för lantbrukaren att börja investera.

Samhällets intresse och efterfrågan på våra lantbrukare är också större än på länge. Lantbrukaren behövs i samhällets gröna omställning och för att öka svensk matproduktion. Allt fler börjar inse lantbrukens helt avgörande betydelse för oss som land. Att svenska lantbrukare har förutsättningar att producera och investera för framtiden är en viktig del i vår samhällsberedskap.

Resultaten från denna panel visar hur lantbrukarna ser på läget idag. Det är tydligt att kriskänslan har bytts mot en större framtidsstro. Fler uppger att de planerar att göra investeringar och framför allt tror de själva att deras verksamhet kommer att växa det kommande decenniet. Det är värt att ta fasta på, men jämfört med samhällets behov är investeringstakten fortfarande allt för låg och känslan allt för avvaktande. Investeringarna handlar ofta om effektiviseringar snarare än satsningar som möter samhällets ökade efterfrågan.

Sammanfattning

Ökad optimism

Svenska lantbrukare känner en ökad optimism. Åtta av tio har en positiv känsla i sin roll som lantbrukare. Det är en klar ökning från tidigare mätningar 2023, då endast varannan lantbrukare hade en positiv känsla. Den positiva känslan är positiv för fortsatta satsningar. Andelen är i linje med tidigare toppar under de sju år som panelen har svarat på frågan.

Fortsatt försiktighet

Trots ett lägre ränteläge och ökad optimism råder fortsatt viss försiktighet. De flesta planerar att ligga kvar på samma investeringstakt som tidigare år. Några av lantbrukarna kommer att öka investeringarna och ungefär lika många kommer att minska investeringarna. Den främsta anledningen till att göra investeringar är att effektivisera verksamheten. Endast var fjärde investerar för att utöka. Investeringarna går främst till renovering av byggnader och till dikning/dränering av mark.

Framtidstro på sikt

En stor andel tror att deras egen verksamhet kommer att växa och bli mer effektiv på sikt. Hur ser det ut om tio år? Varannan tror att deras verksamhet har blivit mer effektiv. Fyra av tio tror att verksamheten utökas med mer mark eller fler djur. Många ser möjligheter i det förändrade klimatet och samtidigt anger många att de står inför ett generationsskifte.

Lantbruken arbetar hållbart

Lantbrukarna ger sitt eget perspektiv på hur de arbetar med hållbarhet. Nästan varannan uppger att de kommer att minska sitt klimatavtryck genom sparsam körning och nästan lika många genom att optimera användningen av mineralgödsel. Var tredje lantbrukare svarar att de satsar på egen fossilfri elproduktion. Nästan varannan tror att deras maskinpark kommer att vara delvis elektrifierad om tio år.

Politiska beslut påverkar

Ökad ekonomisk osäkerhet och bristande lönsamhet hindrar många lantbrukare från att investera. Men många svarar också att politiska beslut har stor påverkan på deras verksamhet och på möjligheterna för dem att investera för framtiden. Nästan sex av tio tycker att politiska regleringar är ett hinder för investeringar. Bristande lönsamhet och osäkerheten kring politiska beslut påverkar även viljan att rekrytera. Varannan lantbrukare uppger att politiska beslut kan underlätta rekrytering av framtida arbetskraft, vilket är något som fyra av tio lantbrukare upplever som ett problem idag.

Krävs rätt förutsättningar för investeringar

Lantbrukarna svarar även på frågor kring elektrifiering och rekrytering av ny arbetskraft till lantbruken. Lönsamheten är grundläggande för att våga investera. Men det är också tydligt att politiska beslut och hur regelverken ser ut kring lantbrukens verksamhet har stor betydelse för möjligheterna att växa och investera. Svenska lantbrukare vill producera och bidra till vår livsmedelsförsörjning. Den stora frågan är om våra beslutsfattare ger dem rätt förutsättningar för att göra det.

Om Lantbrukspanelen

I **Lantbrukspanelen** finns svar sammanställda från över 100 av landets största lantbruksföretagare, såväl växtodlare som animalieprocenter och andra lantbrukare. Det är företagare som finns i Landshypoteks nätverk och som dagligen står för en stor del av den svenska primärproduktionen och är avgörande för den svenska självförsörjningen.

Paneldeltagarna svarar ett par gånger om året på aktuella branschfrågor och hur det är att vara företagare inom de gröna näringarna.

Lantbrukspanelen är en temperaturmätare på känslan i lantbruket. Den ger en fingervisning av hur vindarna blåser i lantbrukskåren, och gör inte anspråk på att vara statistiskt säkerställd.

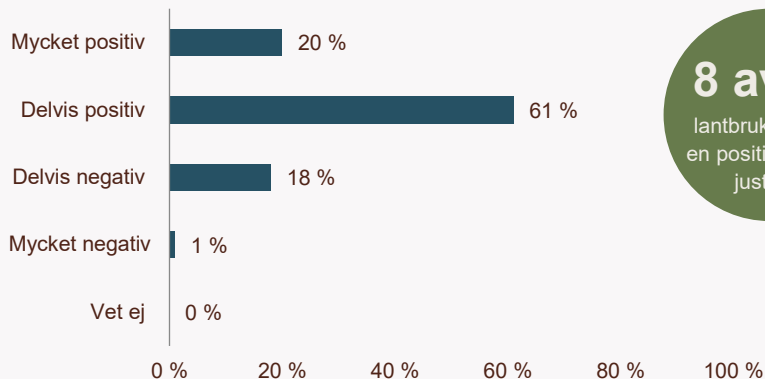
Data till den här rapporten har samlats in via enkät genomförd under november till december 2024. Enkäten har besvarats av 108 lantbruksföretagare som alla ingår i Landshypotek Banks Lantbrukspanel.

Tidigare rapporter:

- Lantbrukarnas syn på EU (maj 2024)
- Lantbrukarnas växande dilemma (dec 2023)
- Lantbrukaren i en tuff tid (juni 2023)
- En osäker tid – så balanserar lantbrukaren risker och möjligheter (dec 2022)
- Den digitala lantbrukaren (maj 2021)
- Jorden vi brukar – drivkrafter och orosmoln (nov 2020)
- Bryr sig omgivningen om svensk matproduktion? (maj 2020)
- Våras det för lantbrukaren som miljöhjälte? (juni 2019)
- Lantbrukare efterlyser större konsumentintresse (sept 2018)

Känslan som lantbrukare

Vad är din känsla som lantbrukare just nu?

8 av 10

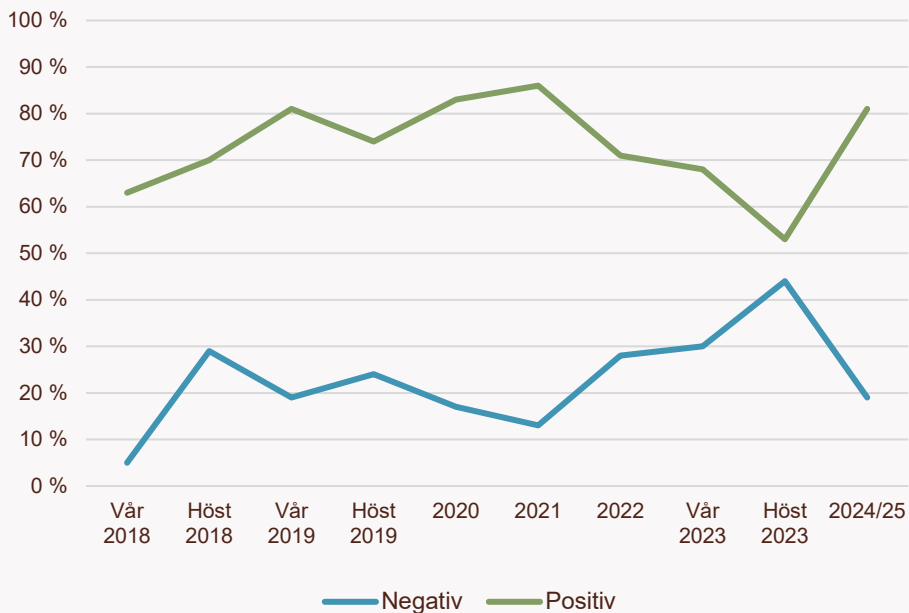
lantbrukare har
en positiv känsla
just nu

Sett till makrosituationen för lantbrukarna är marknaderna mer förutsägbara än tidigare, inflationen har fallit tillbaka, produktionskostnaderna är lägre och räntorna har sänkts. Efterfrågan på svensk mat är fortsatt god.

Skogskonjunkturen är för skogsägarna stark, skörden var relativt god. Allt det bidrar till den ljusare känslan. Mer om makrosituationen finns här: [Året avslutas mer balanserat och positivt för många företag inom de gröna näringarna | Landshypotek Bank](#)

Positiv vs negativ känsla över tid

Vad är din känsla som lantbrukare just nu?

Starkt positiv känsla

Andelen paneldeltagare som anger en positiv känsla är den högsta sedan våren 2021.

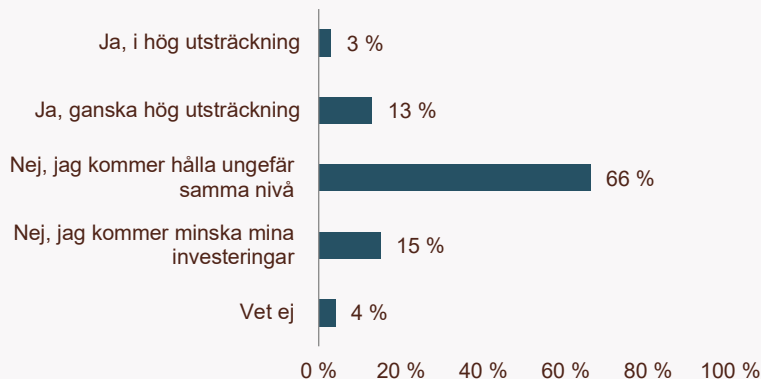
Andelen som anger negativ känsla har gått ner kraftigt sedan toppen hösten 2023.

Den positiva känslan är därmed i linje med topparna under de sju år som frågan ställts till Lantbrukspanelen.

Få planer på ökade investeringar

Investeringsnivån på gårdarna har varit lägre de senaste åren.

Kommer du öka investeringsnivån i din egen verksamhet kommande år?

Två av tre lantbrukare kommer att hålla ungefär samma investeringsnivå som i fjol.

Var sjätte lantbrukare ökar investeringarna, men nästan lika många minskar.

Investeringar ska ge en effektivare verksamhet

Tänk tillbaka på dina senaste investeringar – vad har varit främsta anledningarna för investeringarna? (Två svar möjliga)

Lantbrukarna i panelen investerar för att skapa en effektivare verksamhet.

Den andra anledningen, men i mycket lägre grad, till investeringar är att produktionen ska öka eller bidra till verksamhetsförändringar.

Att investeringar görs för att öka värdet på fastigheten är naturligt i lantbruket, men i lika hög grad anges att investeringar görs för att förbättra arbetsmiljön.

Drygt **var tionde** uppger att de investerat för att minska risker med extremväder.

Investeringar med fokus på byggnader och dränering

Vilken större investering kommer du att göra i närtid? (Två svar möjliga)

För att skapa effektivare verksamhet kommer lantbrukarna primärt den närmaste tiden investera i:

Byggnadsrenovering och
Dikning/dränering

Nästa steg i panelens
angelägenhetsskala anger investeringar
i Nya maskiner och Köpa mark.

En minoritet, men ändå **16 %** av panelen,
anger att de inte planerar någon större
investering.

”Omställningen behöver skraddarsys på varje gård”

Häromåret kom Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, med en rapport om det svenska lantbrukets gröna omställning. Ansvarig för rapporten var Markus Hoffman som är Agronomie doktor och hållbarhetsexpert på LRF. Han anser det viktigt att öka förståelsen för att lantbrukssektorn är speciell när det gäller hållbarhetsfrågor.

I rapporten ”Kostnader för jordbrukets gröna omställning” beräknas att svenska jordbruk behöver ungefär 20 miljarder för konkreta åtgärder för att bli mer hållbart. Summan är hög med tanke på jordbrukets totala omsättning på 93 miljarder kronor.

– Det är mycket pengar, men vi ska bland annat ställa det mot kostnaderna för klimatrelaterade skador. I samband med de besvärliga åren 2018 och 2023 förlorade jordbruken 10-15 miljarder kronor. Det kan jämföras med att det betalats ut cirka åtta miljarder kronor för skador på småhus under samma period. Det betyder att dessa kostnader alltid betalas på något sätt, säger Markus Hoffman.

Han lyfter fram jordbrukets olika roller i arbetet för hållbarhet.

– Det viktigaste på klimatområdet är det som alla andra samhällssektorer jobbar med, att använda fossilfria bränslen och förnybar energi. Å ena sidan är där situationen mer komplicerad för lantbruken jämfört med andra verksamheter, bland annat beroende på att det går långsamt med utvecklingen att elektrifiera traktorer. Å andra sidan finns det en annan del av hållbarhetsarbetet just för lantbruksföretagandet eftersom verksamheten bedrivs utomhus i naturen, till skillnad från de flesta av landets 1,6 miljoner företag.

Det handlar om den biologiska mångfalden, vattenkvalitet och liknande. Lantbruket är unikt genom sin produktion av ekosystemtjänster. Många lantbrukare reagerar på ordet omställning. Det förstår jag eftersom det låter för omfattande. Det handlar därför egentligen om att fortsätta med det man gör, men på ett så klokt sätt som möjligt. Omställningen med sina konkreta åtgärder behöver skraddarsys för varje enskild gård, säger Markus Hoffman.

Kostnaderna behöver både betalas av medborgarna via matpriser och medborgarna via skatter som blir till ekonomiskt stöd.

– Vi kan ta lärkrutor som ett exempel. En sådan kostar 20 kronor per styck och hjälper just sånglärkor i fälten. En sådan årlig kostnad bör mest logiskt betalas via matpriset. Andra åtgärder som ligger mer på politikerna att besluta om är möjligheten att tanka med biodrivmedel eller gröna investeringar i biogas eller bevattningsdammar, där handlar det om miljoner på en gård och miljarder för hela landet.

Enligt Markus Hoffman blir konsekvenserna på samhällsnivå stora om vi inte lyckas med en omställning i jordbruket.

– Vi behöver fråga oss vad kostnaden blir för att inte genomföra åtgärder för fossilfrihet, klimatanpassning och biologisk mångfald. Konkret innebär det att vi riskerar vår livsmedelsförsörjning i landet. Om vi återigen tar torkan 2018 som exempel, så tvingades vi då importera spannmål till Sverige. Ett hållbart lantbruk stärker alltså vår beredskap och det är något som vi knappast kan strunta i numera, säger Markus Hoffman.

”Vi behöver fråga oss vad kostnaden blir för att inte genomföra åtgärder för fossilfrihet, klimatanpassning och biologisk mångfald. Konkret innebär det att vi riskerar vår livsmedelsförsörjning i landet.”

*Markus Hoffman
Agronomie doktor och
hållbarhetsexpert på LRF*

Blir det en elektrifiering av gårdarna?

Tror du att din maskinpark om 10 år kommer att vara elektrifierad?

Nästan **varannan** lantbrukare tror att deras maskinpark är delvis elektrifierad om tio år.

Närmare **två att tio** tror att det skiftet kommer att vara för dyrt.

En av tio tror inte tekniken kommer att möjliggöra det.

Elektrifiering inom lantbruket – en allmän bakgrund

Sverige har som mål att bli fossilfritt 2045, där en stor del handlar om att ersätta fossila bränslen för att minska utsläppen. Inom lantbruket används det en rad olika arbetsmaskiner och 2023 stod de för ca 1 procent av de totala växthusgasutsläppen i Sverige. Möjligheterna till att elektrifiera inom lantbrukssektorn skiljer sig markant åt, där inomgårdsmaskiner som är eldrivna är betydligt vanligare än fältmaskiner.

Inomgårdsmaskiner har större potential att ställas om till eldrift och vissa arbetsmoment är sedan länge elektrifierade, exempelvis utfodringssystem. Men för större fältmaskiner, exempelvis traktorer och skördetröskor är det en svårare omställning. De maskinerna används på ett större geografiskt område, påverkas av väderförhållanden och kräver mycket dragkraft under långa arbetspass.

Den allra största svårigheten med elektrifierade fältmaskiner är bristen på dem. Endast några få tillverkare har utforskat möjligheterna. Andra utmaningar är de stora effektbehoven som kräver så pass stora batterier att vikten och kostnaden blir ett problem. Begränsad räckvidd är också en svårighet för eldrivna fältmaskiner.

Så hur ser marknaden ut? Idag finns det mindre eldrivna hjullastare och grävare med olika laddningsalternativ. Det finns även leverantörer som erbjuder eldrivna traktorer, men har inte lanserats i Sverige ännu. Den ena förväntas komma till Sverige under 2025.

Fakta

- Arbetsmaskiner inom lantbruket står för **1 procent** av utsläppen i Sverige.
- Eldrivna inomgårdsmaskiner är betydligt vanligare.
- Under 2025 förväntas en eldriven traktor lanseras i Sverige.

Främsta bidraget till att minska klimatavtrycket

Det talas mycket om fossilfritt och att sänka klimatavtrycken.

Vad kommer vara ditt bidrag de närmaste åren för att minska din verksamhets klimatavtryck? (Tre svar möjliga)

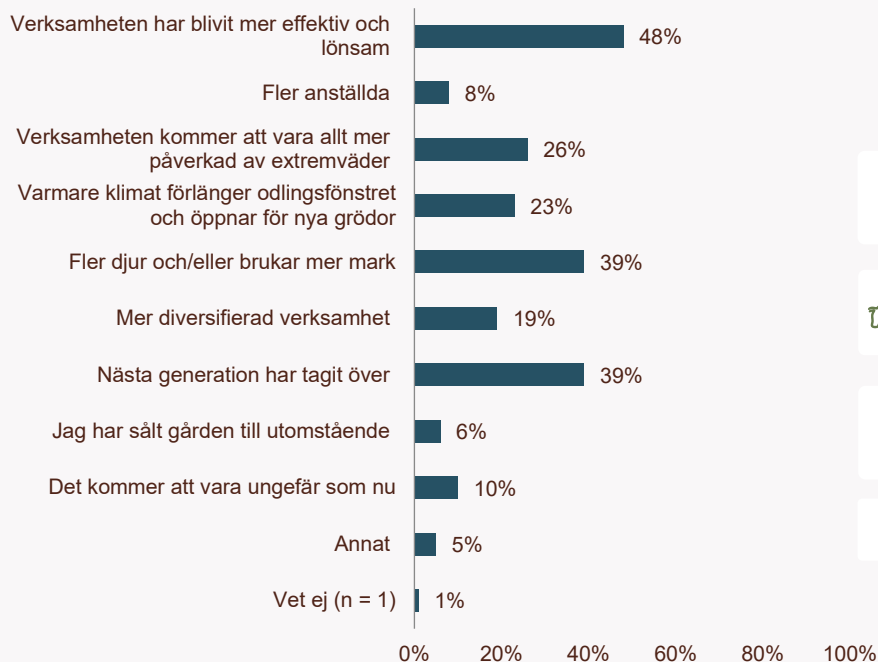
Sparsam körning och att optimera användningen av mineralgödsel är de två främsta åtgärderna som lantbrukarna svarar att de kommer göra för minskad klimatpåverkan från gården de närmaste åren.

Var tredje anger fossilfri elproduktion och lika många köp av grön el som bidraget.

Största skillnaden på gården om tio år

Vad tror du kommer vara de största skillnaderna på din gård om 10 år?
(Tre svar möjliga)

Gården kommer att vara mer effektiv och lönsam, med fler djur men också genom att nästa generation har tagit över. Det spår lantbrukarna i panelen.

Varannan lantbrukare tror att deras verksamhet blivit mer effektiv om tio år.

Fyra av tio uppger att de tror att de kommer ha fler djur eller bruka mer mark.

Påverkan av extremväder blir en allt större utmaning.

Verksamheten fortsätter att diversifieras.

”Vi i lantbruket måste våga satsa på framtiden”

Den bild som Lantbrukspanelen målar upp känner Stefan Malmström igen. Han är affärschef för Landshypoteks jord- och skogsutlåning, och tillsammans med kundansvariga och förtroendevalda runt om i landet möter han dagligen lantbrukare för att prata om investeringar och fortsatta satsningar.

– Vi har under en tid mött den här försiktiga optimismen. Räntorna har sjunkit och det känns som en något mer förutsägbar ekonomi, vilket gör det lättare att räkna på investeringar, säger han.

Lantbrukarna satsar på sina gårdar, ökar effektiviseringen och renoverar byggnader.

Samlat i lantbruket kan det dock behövas mer för att möta behoven i samhället, möjligheterna i den gröna omställningen och intresset för svenska lantbrukets produktion.

– Lantbruksföretagare är olika och det finns många som gör rejäla satsningar, på diversifieringar eller specialiseringar, eller för den del effektiviserar för lägre miljöpåverkan och bättre ekonomi. Men som helhet skulle det vara välkommet om lantbruket hittar nästa nivå i satsningarna.

– Just nu kommer mycket frågor om satsningar på utökning av animalieproduktion, tillköp av grannfastigheter och förbättringar av infrastrukturen på gården.

Ekonomi har hållit tillbaka investeringar, men även den bristande lönsamheten och oklara spelreglerna från politiskt håll.

Att generellt öka lönsamheten behövs för att fler ska kunna våga satsa på framtiden. Det är en stor fråga. Att politikerna blir tydligare med vad de vill med lantbruket och konsekventa i hela myndighetstillsynen känns som grundläggande och lättare att åtgärda på kort sikt.

Precis som panelen anger så kommer gårdarna fortsätta effektiviseras, men i svaren på skillnaderna om tio år märks också att många öppnar för generationsskifte. Samt verksamheten kommer att påverkas av vädret, såväl positivt med bättre möjligheter för odling, som utmaningar med extremväder.

– Lantbrukarna har stora möjligheter och en spännande framtid för sig. Utmaningen är som i annat företagande att våga göra förändringar och satsningar idag, som kanske inte märks förrän om flera år. Det blåser positiva vindar, som också märks i panelens svar om känslan som lantbrukare. Nu gäller det att vi tillsammans tar vara på möjligheterna, avslutar Stefan Malmström.

Landshypotek står med drygt 80 miljarder kronor utlånat för en fjärdedel av all utlåning till jord- och skogsbrukssektorn. Banken är särskilt specialiserad på utlåning till lantbruksföretagare. Som ledande bank inom jord- och skogsutlåningen har banken under de senaste åren växt snabbare än marknaden.

”Det blåser positiva vindar, som också märks i panelens svar om den positiva känslan som lantbrukare. Nu gäller det att vi tillsammans tar vara på möjligheterna”

*Stefan Malmström
Affärschef jord & skog
Landshypotek Bank AB*

Hinder mot investeringar

Vilka är de största hindren för att investera i din verksamhet?
(Tre svar möjliga)

Nästan **sex av tio** lantbrukare tycker att politiska regleringar är ett hinder för att investera i verksamheten.

Nästan **varannan** pekar på bristande lönsamhet som ett hinder för att investera.

På tredje plats kommer det osäkra ekonomiska läget.

Lantbruket som attraktiv arbetsplats

Vad bör göras för att få fler att arbeta inom svenskt lantbruk?
(Två svar möjliga)

Tre av fyra säger att ökad lönsamhet är det viktigaste för att underlätta rekrytering.

Varannan vill se ökad tydlighet från politiken om att främja inhemsk livsmedelsproduktion.

Fler som inte är del av lantbruksfamilj behöver få bättre bild av lantbruket anger panelen och då krävs att det positiva med att vara lantbrukare lyfts fram.